

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЕРТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ХЛЄБІК ПРОТИ
УКРАЇНИ».**

(Заява № 2945/16)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

25 липня 2017 р.

*Це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44
Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.*

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

У справі «Хлебик проти України»

Європейський суд з прав людини (четверта секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Вінсент А. Де Гаetano (Vincent A. De Gaetano), *Голова*,
Ганна Юджівська (Ganna Yudkivska),
Фаріс Вехабовіч (Faris Vehabović),
Егідіюс Кюріс (Egidijus Kūris),
Карло Ранзоні (Carlo Ranzoni),
Марко Бошняк (Marko Bošnjak),
Петер Пашколай (Péter Paczolay), *судді*,

та Андреа Таметті (Andrea Tamietti), *заступник Секретаря секції*,
після обговорення за зачиненими дверима 20 червня 2017 року
постановляє таке рішення, яке було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Заява (№ 2945/16), на підставі якої було відкрито справу проти України, була подана 18 грудня 2015 року до Суду громадянином України, паном Олександром Івановичем Хлебиком (далі за текстом – «заявник»), відповідно до статті 34 Конвенції з прав людини та основоположних свобод (далі за текстом – «Конвенція»).

2. Заявника, якому надавалася правова допомога, представляли практикуючі у Києві адвокати пані І. Коваль, пан Д. Мазурок, пані А. Салюк та пан М.Тарахало. Пан І. Ліщина, Міністерство юстиції, представляв Уряд України (далі за текстом – «Уряд»).

3. Заявник заявляв, що його ув'язнення за обставин, коли суди не в змозі розглянути апеляційну заяву, в якій він оскаржив свій вирок (внаслідок перебування його справи на території, яка непідконтрольна Уряду України), суперечить вимогам статті 5 Конвенції. Він також заявляв, що в цьому контексті він позбавлений позовного права на відшкодування. Потім він поскаржився на те, що відповідно до статті 6 Конвенції та статті 2 Протоколу № 7 Конвенції він марно очікував розгляду апеляційним судом його апеляційної скарги стосовно свого вироку через те, що державні органи влади не в змозі забезпечити виконання вимог законодавства в частині розгляду апеляцій в обставинах, які аналогічні його обставинам.

4. 1 квітня 2016 р. вищезазначені скарги були надіслані Уряду, а решта вимог цієї заяви були визнані неприйнятними відповідно до пункту 3 правила 54 Регламенту Суду. Також було вирішено, що заява повинна розглядатися першочергово відповідно до правила 41 Регламенту Суду.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився в 1974 році і мешкає в місті Ніжин Чернігівської області.

6. 1 травня 2010 року заявника було арештовано і залишено під вартою до завершення слідства й судового процесу.

7. 30 квітня 2013 року Алчевський суд Луганської області виніс вироки заявнику та його чотирьом посібникам по факту озброєного розбою, скоєного організованою групою, бандитизму та незаконного заволодіння вогнепальною зброєю у зв'язку з низкою збройних нападів, які було скоєно у Перевальському районі Луганської області. Суд засудив заявника до восьми років і дев'яти місяців позбавлення волі, відлік якого починався з 1 травня 2010 року (дата, коли його заарештували), а також було ухвалено рішення про конфіскацію його майна. Суд наказав тримати його під арештом до апеляційного розгляду.

8. 14 травня 2013 року сестра заявника, діючи як його непрофесійний захисник, оскаржила рішення суду в Апеляційному суді Луганської області (далі за текстом – «Апеляційний суд»). Інші сторони направили також свої апеляційні скарги.

9. На початку квітня 2014 року збройні угруповання почали захоплювати офіційні будівлі в Донецькій та Луганській областях й заявляти про створення самопроголошених утворень, відомих як «Донецька Народна Республіка» та «Луганська Народна Республіка» (далі за текстом – «ДНР» і «ЛНР»).

10. У відповідь, 14 квітня 2014 року, Уряд України, який розглядає такі збройні формування терористичними організаціями, санкціонував застосування проти них збройних сил шляхом введення в правове поле поняття «антитерористична операція».

11. Внаслідок масштабних військових дій у період з травня по серпень 2015 року Уряду України вдалося повернути під свій контроль деякі території Донецької та Луганської областей, але з того часу певні частини цих регіонів залишилися непідконтрольними Уряду. До переліку частин території Луганської області, які непідконтрольні Уряду, входить Перевальський район (там, де були скоєні злочини, за які заявника було засуджено), м. Алчевськ (там, де тривав судовий розгляд справи заявника та його було визнано винним) та м. Луганськ (там, де розташовано Апеляційний суд).

12. Припинення вогню було узгоджено в рамках роботи Тристоронньої контактної групи, яка складалася з представників України, Росії та Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі за текстом – «ОБСЄ»). Зобов'язання щодо дотримання умов припинення вогню та відведення важкої зброї від лінії розмежування було закріплено в Мінських домовленостях та Пакеті заходів для їх реалізації у вересні 2014 року та лютому 2015 року, відповідно. Однак численні порушення умов припинення вогню до сих пір мають місце.

13. У той час події, які відбувалися навесні та влітку 2014 року, далі розгорталися і заявника перевели до Старобільського СІЗО, розташованого на тій частині

Луганської області, яка залишилася під контролем Уряду України. Він залишався в цій в'язниці аж до його звільнення (див. пункт 30 нижче).

14. 6 червня 2014 року Апеляційний суд, який, як і раніше, проводив свої засідання у Луганську, не зміг розглянути справу, оскільки заявник був відсутній на слуханнях внаслідок збройного конфлікту. Слухання за допомоги відео-конференції було заплановано на 8 серпня 2014 року, але воно не відбулося через відсутність електро- та водопостачання, а також телефонного зв'язку в будівлі Апеляційного суду в Луганську, починаючи з 1 серпня 2014 року. У певний момент, приблизно в той же час, судді цього суду переїхали на підконтрольну Уряду територію. Однак матеріали справи залишилися в будівлі суду в місті Луганськ.

15. 2 вересня 2014 голова Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, діючи на підставі Закону від 12 серпня 2014 року (див. пункт 44 нижче), перепризначив юрисдикцію щодо розгляду справ (які зазвичай покладалися на Алчевський суд) на Лисичанський суд Луганської області (далі за текстом – «Лисичанський суд»), який територіально розташований на підконтрольній Уряду території.

16. 12 листопада 2014 року Президент України підписав указ про визначення міста Северодонецьк Луганської області (яке також розташовано на підконтрольній території) місцем локації Апеляційного суду замість Луганська.

17. 25 лютого 2015 року заявник поскаржився Апеляційному суду про затримку у розгляді його апеляційної заяви.

18. 3 березня 2015 заявник подав аналогічну скаргу до Секретаріату Уповноваженого Верховної ради з прав людини.

19. 27 березня 2015 Апеляційний суд поінформував заявника, що його кримінальна справа перебуває в місті Луганськ (територія, яка непідконтрольна Уряду), і це заважає суду розглянути його справу по суті. Для вирішення цієї проблеми до законодавства України необхідно внести відповідні поправки.

20. 30 березня 2015 року Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради надав відповідь про неможливість отримання матеріалів справи з території, яка непідконтрольна Уряду, утім Уповноважений опрацьовує це питання з судами, прокуратурою та інші органами державної влади для пошуку способу вирішення цієї проблеми.

21. У відповідь на іншу скаргу від заявника, 19 травня 2015 року, Апеляційний суд поінформував його про неможливість надати йому інформацію щодо стану провадження по суті його справі, оскільки його матеріали кримінальної справи перебувають в архівах суду у місті Луганськ, до якого немає доступу.

22. 21 травня 2015 Верховна Рада України (далі за текстом – *ВР*) ухвалила заяву, в якій, у міру необхідності, зазначається таке:

«I. Відступ від зобов'язань

...

2. З огляду на збройну агресію Російської Федерації проти України за участю як регулярних Збройних Сил Російської Федерації, так і незаконних збройних формувань, керованих, контрольованих і фінансованих Російською Федерацією, на територіях окремих районів Донецької та Луганської областей (далі за текстом – «областей»), України з квітня 2014 року підрозділи Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України та Збройних Сил України здійснюють антитерористичну операцію. Антитерористична операція є складовою реалізації невід’ємного права України на індивідуальну самооборону України від агресії в розумінні статті 51 Статуту ООН. Російська Федерація як держава, яка фактично окупувала і контролює частину Донецької і Луганської областей відповідає за дотримання і захист прав людини на цих територіях як за міжнародним гуманітарним правом, так і за міжнародним правом захисту прав людини.

3. Триваюча збройна агресія Російської Федерації проти України, яка супроводжується вчиненням воєнних злочинів і злочинів проти людяності як регулярними Збройними Силами Російської Федерації, так і незаконними збройними формуваннями, керованими, контрольованими і фінансованими Російською Федерацією, становить суспільну небезпеку, яка загрожує життю нації в розумінні... пункту 1 статті 15 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

4. З метою забезпечення життєво важливих інтересів суспільства і держави в умовах збройної агресії Російської Федерації Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та інші органи державної влади вимушені приймати рішення, які становлять певний відступ від зобов’язань України за Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

5. ...

7. 12 серпня 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв’язку з проведенням антитерористичної операції». Відповідно до цього Закону на час проведення антитерористичної операції була змінена територіальна підсудність судових справ, підсудних судам, розташованим у районі проведення антитерористичної операції, та підслідність кримінальних правопорушень, вчинених у районі проведення антитерористичної операції, у разі неможливості здійснювати досудове розслідування. Застосування норм цього Закону зумовлює необхідність певного відступу від зобов’язань України за статтею 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Водночас фактично не функціонують суди та органи досудового слідства в окремих районах Донецької та Луганської областей, що спричинено збройною агресією Російської Федерації та діями терористичних угруповань, підтримуваних Російською Федерацією. Це є підставою, яка дозволяє змінити територіальну підсудність судів та підслідність слідства в умовах загрози для існування нації.

...»

23. 5 червня 2015 року Постійне представництво України в Раді Європи передало до Генерального секретаря Ради Європи *note verbale* (вербальна нота) з текстом вищенаведеної заяви та її переклад.

24. 15 червня 2015 року заявник звернувся до Лисичанського суду для відновлення матеріалів втраченого провадження.

25. 22 червня 2015 року Лисичанським судом проведено засідання в присутності прокурора, але за відсутності заявника. Прокурор заявив, що матеріали по суті справи відсутні на підконтрольній Уряду України території Луганської області, і тому немає можливості надати суду хоч якісь матеріали цієї справи. Суд встановив, що для відновлення справи наявних матеріалів недостатньо.

26. Ним припинено розгляд заяви з приміткою для сторін, що у разі забезпечення наявності матеріалів питання про відновлення розгляду може бути повторно розглянуто.

27. 22 жовтня 2015 року Апеляційний суд знову поінформував заявника, що для розгляду його справи необхідно внести зміни до законодавства. У цьому контексті він послався на законопроект № 2930 (див. пункт 47 нижче).

28. У період з травня 2015 року по лютий 2016 року заявник п'ять разів звертався з прохання про звільнення, аргументуючи це тим, що його ув'язнення є незаконним, а вирок є неостаточним і «ніколи не буде остаточно».

29. Старобільський суд Луганської області відхилив звернення заявника стосовно звільнення, зазначаючи, що всупереч його зверненням є достатньо правових підстав для продовження позбавлення його волі, оскільки його було визнано винним, а справа щодо нього очікує на розгляд в Апеляційному суді. Востаннє ці рішення приймалися 25 лютого 2016 року. Щодо них апеляція не подавалася.

30. 30 грудня 2016 року заявник звернувся до Апеляційного суду з проханням про звільнення відповідно до Закону від 26 листопада 2015 (див. пункт 46 нижче).

31. 18 березня 2016 року Лисичанський суд звільнив заявника. На думку Суду, оскільки він перебував у слідчому ізоляторі з 1 травня 2010 року, то відповідно до Закону від 26 листопада 2015 року вважається, що він відбув своє покарання.

32. Обласна прокуратура подала апеляцію, стверджуючи, що вирок заявнику не набув статусу остаточно, оскільки немає доступу до державних матеріалів його справи, які є на непідконтрольній території, а його апеляційні заяви стосовно вироку очікують на розгляд в Апеляційному суді. За твердженням прокуратури, лише засуджені, чиї обвинувальні рішення (вироки) набули статусу остаточно, можуть отримати зиск від застосування положень нового закону. На противагу цьому, ті особи, чиї обвинувальні рішення (вироки) не мають статусу остаточно, можуть бути звільнені лише після того, як термін, на який вони позбавлялися волі, перевищив половину строку максимального покарання за злочин, в якому їх обвинувачували. Оскільки заявника звинуватили у злочинах, зокрема у бандитизмі та розбої з обтяжуючими обставинами, максимальне покарання за такі діяння становить п'ятнадцять років позбавлення волі (див. пункт 41 нижче), а він відбув покарання, термін якого значно менше ніж половина терміну позбавлення волі, тому його звільнення не видається можливим.

33. 24 травня 2016 року Апеляційний суд залишив в силі постанову Лисичанського суду від 18 березня 2016 року (див. пункт 30 вище).

34. Після обговорення цієї справи з відповідачем від Уряду, 11 серпня 2016 року обласна прокуратура поінформувала Секретаріат Урядового уповноваженого про те, що, окрім заявника, є ще сім осіб, які все ще утримуються в обласних СІЗО й стосовно яких тривають кримінальні провадження, але чий матеріалі справ залишаються на непідконтрольних Уряду територіях. Прокуратура заявила, що вона зверталася за допомогою до поліції з проханням зібрати документи, необхідні для відновлення відповідних матеріалів справи. Така робота дозволила прокуратурі зібрати достатньо матеріалів для звернення до судів та розгляду справи одного з таких осіб. Робота стосовно двох інших обвинувачених триває. Також за допомогою зверталися до Міжнародного комітету Червоного Хреста, який здійснює свою діяльність як на підконтрольній, так і на непідконтрольній Уряду територіях, у сприянні в передачі матеріалів справи з будівлі Апеляційного суду в Луганську.

35. Станом на дату отримання останньої інформації Судом (19 січня 2017) апеляція заявника щодо його засудження очікує на свій розгляд в Апеляційному суді.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО, ЗАКОНОДАВЧІ ПРОПОЗИЦІЇ ТА ПРАКТИКА

A. Кримінально-процесуальні кодекси 1960 року і 2012 року

36. Враховуючи, що кримінальне провадження стосовно заявника мало місце до набуття чинності Кодексу 2012 року, його арешт, судовий процес і апеляційне провадження врегулювалися Кримінально-процесуальним кодексом 1960 року.

1. Предмет апеляційного розгляду

36. Стаття 362 Кодексу 1960 року передбачала, що апеляційні суди мають право розглядати та оцінювати докази щодо частин рішень, які оскаржуються в апеляційній заяві, відповідно до кримінально-процесуальних правил, які застосовуються до судового розгляду. Відповідно до цих правил суд мав повноваження на виклик свідків, призначення експертів та дослідження речових доказів і документів. Стаття 367 передбачала, що рішення можуть бути скасовані або змінені судом апеляційної інстанції у випадку: (i) істотного порушення правил кримінального процесу; (ii) неправильного застосування кримінального права або помилки під час винесення вироку; (iii) невідповідності фактичним обставинам, а саме у випадку, коли досудове розслідування або дослідження доказів судом було здійснено упереджено або в неповному обсязі, або коли суд дійшов помилкових висновків з фактичних обставин справи.

2. Ув'язнення до і після вироку

37. У статті 149 Кодексу 1960 року передбачається попереднє (досудове) ув'язнення разом із заставою та іншими заходами, які входять до переліку запобіжних заходів, котрі могли б застосовуватися до обвинувачуваних в ході кримінальних проваджень.

38. У статті 324 від суду, який виносить вирок, вимагається прийняти рішення, зокрема, щодо запобіжного заходу, який застосовуватиметься до підсудного, до набуття рішенням статусу остаточного.

39. Відповідно до статті 338 та 401 особа, яка засуджена до тюремного ув'язнення, вважається такою, що відбула покарання з дати, коли рішення набуло статусу остаточного, а точніше з тієї дати, коли рішення після апеляційного розгляду залишилося незмінним. Однак відповідно до статті 338, якщо засуджена особа перебувала у слідчому ізоляторі, то тривалість такого ув'язнення враховувалося в її вирокі.

3. Відновлення втрачених матеріалів справи

40. Звернення заявника про відновлення матеріалів справи було розглянуто відповідно до статей 524-31 Кримінального процесуального кодексу 2012 року, в якому викладено порядок відновлення втрачених матеріалів справи, на підставі яких приймалося рішення. Сторони провадження можуть подати заяву до суду, який приймав рішення, для відновлення втрачених матеріалів справи. Стаття 527 Кодексу вимагає від осіб, які звертаються з проханням про таке відновлення, надавати докладну інформацію щодо конкретних матеріалів у справі, імена та адреси учасників судового розгляду, можливе місце втрачених матеріалів та обставини, за яких їх було втрачено, а також надавати суду усі наявні у неї (особи) документи. Стаття 529 передбачає, що після отримання заяви суд мусить звернутися до прокуратури за інформацією та документами, які можуть допомогти у відновленні матеріалів справи. Відповідно до статті 530 суд має право допитати як свідків посадових осіб та інших осіб, які брали участь у процедурних заходах, а в необхідних випадках – осіб, які входили до складу суду, що здійснював судовий розгляд. На підставі зібраних і перевічених матеріалів суд вправі постановити ухвалу про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження повністю або в частині, яку, на його думку, необхідно відновити, припинити розгляд і пояснити сторонам про їхнє право на повторне звернення у разі наявності необхідних документів (стаття 531).

В. Кримінальний кодекс 2001 року

41. В пункті 1 статті 187 і статті 257 Кодексу зазначається, що розбій, скоєний організованою групою осіб, і бандитизм (зокрема, створення та участь в складі озброєних угруповань) караються позбавленням волі строком до п'ятнадцяти років.

С. Закон № 1207-VII від 15 квітня 2014 року «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»

42. Цей Закон стосується АР Крим та м. Севастополь та визначає їх як територію, яка тимчасово окупована Російською Федерацією (розділи 2 та 3). У розділі 12 перекладається юрисдикція щодо справ, які зазвичай підпадали під юрисдикцію судів АР Крим та м. Севастополь, на суди в м. Київ, які визначені відповідно до правил, викладених в тому розділі.

Д. Закон № 1632-VII від 12 серпня 2014 року «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції»

43. Закон набув чинності 20 серпня 2014 року.

44. У першій частині статті 1 голова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ уповноважується змінювати юрисдикцію судів з розгляду кримінальних справ, які б зазвичай розглядалися судами, розташованими в районі проведення антитерористичної операції, але яким чиняться перешкоди щодо їхньої діяльності.

45. У третій частині статті 1 зазначається, що справи, які очікують остаточного рішення в судах, яким чиняться перешкоди, будуть передані до судів, які визначені цим Законом. У разі неможливості передачі матеріалів справи провадження повинні проводитися на підставі наданих сторонами матеріалів «за умови, що такі матеріали є достатніми для прийняття судом рішення».

Е. Закон № 838-VIII від 26 листопада 2015 року, в якому один день досудового ув'язнення прирівнюється до двох днів позбавлення волі після винесення вироку

46. До Закону, який набув чинності 24 грудня 2015 року, було внесено поправки до Кримінального кодексу. До внесення цих поправок в Кодексі йшлося про те, що при розрахунку кінцевого строку відбування покарання один день попереднього (досудового) ув'язнення відповідає одному дню ув'язнення. У пункті 5 статті 72 Кодексу (з поправками) наразі зазначається, що один день попереднього ув'язнення відповідає двом дням ув'язнення. Тому тепер засуджену особу необхідно звільнити, якщо вона вже відбула менше половини терміну позбавлення волі, який їй було призначено під час попереднього (досудового) ув'язнення. Якщо в будь-який момент до винесення вироку особа перебуває в ув'язненні більше половини максимального терміну ув'язнення, передбаченого в Кримінальному кодексі за злочин, в якому вона підозрюється або обвинувачується, підозрюваний/обвинувачений повинен бути звільнений. Суд виносить постанову про звільнення за власною ініціативою або за результатами

звернення захисту або прокурора. Закон застосовується до всіх осіб, чії обвинувальні вироки набули статусу остаточних (тобто в апеляційному провадженні обвинувальне рішення (вирок) залишено без змін), але це стосується тих, чії вироки не були відбуті в повному обсязі до дати, коли Закон набув чинності.

18 травня 2017 року Верховна рада прийняла закон, скасувавши Закон від 26 листопада 2015 та відновила стан, який існував до того часу, коли цей Закон набув чинності. Відповідно до Закону, який скасовує попередні норми, він набирає чинності на наступний день після його офіційного опублікування. Закон оприлюднено 20 червня 2017 року.

Е. Законопроекти щодо відновлення матеріалів справ

47. 21 травня 2015 року пан Немиря, народний депутат та голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, та ще чотири депутати, представили законопроект, в якому запропонували внести зміни до низки законопроектів щодо посилення захисту прав людини під час кримінальних процесів. В законопроекті, зареєстрованому у Верховній Раді України за № 2930, пропонується, зокрема, поправки до третьої частини статті 1 Закону від 12 серпня 2014 року (див. пункт 45 вище). Їхня мета полягає у скасуванні застереження про можливість розгляду справ на підставі матеріалів, представлених сторонами, «за умови, що такі матеріали є достатніми для прийняття судом рішення по суті питання». За публічно доступною інформацією законопроект на стадії розгляду у відповідних парламентських комітетах.

48. 19 жовтня 2015 р. пан Р. Князевич, депутат Верховної Ради України та голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя, представив на розгляд законопроект, в якому запропоновано внести зміни до Закону від 15 квітня 2014 року стосовно Криму і Севастополя (див. пункт 42 вище). В законопроекті, зареєстрованому під № 3343, пропонується долучити новий підрозділ до статті 12 стосовно того, що у разі неможливості отримати матеріали справи з окупованої території, компетентний суд, до юрисдикції якого перепризначено розгляд справи, повинен розглянути справу на підставі матеріалів, наданих сторонами. У законопроекті також пропонується, щоб суд, перед яким стоїть завдання щодо розгляду відстрочених апеляцій, повинен мати повноваження щодо розгляду питання відновлення матеріалів справи на прохання сторін або *ex officio* (за службової необхідності). В новій статті також зазначається про те, що у разі недостатності матеріалів справи, які залишилися на окупованій території, для розгляду справи, прокуратура або інші слідчі органи можуть проводити нове розслідування для збору доказів. Якщо повторно зібраних матеріалів недостатньо для розгляду справи, суд може відкласти судовий розгляд та звільнити підсудних, які тримаються в попередньому (досудовому) ув'язненні.

Г. Практика щодо передачі «звичайних» ув'язнених та матеріалів справи з певних областей Східної України

49. Відповідно до прес-звітів, на які посилався заявник, Уповноважений Верховної ради України з прав людини організував передачу з непідконтрольної Урядом території більше ста кримінальних справ щодо обвинувачених, які ув'язнені на підконтрольній Урядом території. Аналогічним чином, Уповноважений організував передачу низки ув'язнених, які були позбавлені волі на непідконтрольній Урядом територіях у зв'язку із скоєнням «звичайних» кримінальних діянь (тобто ув'язнених, злочини яких безпосередньо не стосуються політики та/або справ, які пов'язані з триваючим конфліктом), на територію, яка перебуває під контролем Уряду. Однак, така передача стосувалася лише непідконтрольної Урядом території Донецької області. За офіційними заявами Уповноваженого Верховної Ради та заступника Міністра юстиції, який також брав участь в обміні ув'язненими, з силами, які контролюють частину Луганської області, аналогічні контакти не встановлені.

50. За інформацією, наданою Секретаріату Урядового уповноваженого Апеляційним судом Луганської області, жодного разу не було передач справ, які залишилися на непідконтрольних Урядом територіях Луганської області.

51. За інформацією, опублікованою Міжнародним комітетом Червоного Хреста, в 2016 році останній посприяв обміну тридцяти семи ув'язнених між непідконтрольними і підконтрольними Урядом територіями.

III. ВІДПОВІДНІ МІЖНАРОДНІ МАТЕРІАЛИ

A. Парламентська асамблея Ради Європи

52. У відповідній частині Резолюції 2133 (2016) «Про засоби правового захисту у випадках порушень прав людини на окупованих українських територіях, непідконтрольних українській владі», прийнята 12 жовтня 2016 року, зазначається таке:

«1. Парламентська Асамблея глибоко стурбована станом справ у галузі прав людини в Криму і в «самопроголошених республіках» Донецька і Луганська (далі за текстом – «ДНР» і «ЛНР»).

...

7. Жертви порушень прав людини не мають ефективних національних засобів правового захисту в своєму розпорядженні:

7.1 Місцеві жителі «ДНР» і «ЛНР» стурбовані, місцеві «суди» позбавлені легітимності, незалежності та професіоналізму; українські суди в сусідніх районах, території яких контролюються Урядом, мають необхідну юрисдикцію, що поширюється на неконтрольовані райони, але є важкодоступними, не можуть отримати доступ

до документів «ДНР» і «ЛНР» й не в змозі забезпечити виконання своїх рішень на цих територіях;

...

11. Численні жителі зони конфлікту на Донбасі по обидві сторони лінії зіткнення досі щодня страждають від численних порушень режиму припинення вогню, який було узгоджено в Мінську. Ці порушення щодня документуються Спеціальною місією спостерігачів ОБСЄ в Україні, незважаючи на обмежений доступ, який *де-факто* чинить влада «ДНР» і «ЛНР». Жителі також страждають від переважаючої атмосфери безкарності й загального беззаконня у зв'язку з відсутністю законних, функціонуючих державних установ, і, зокрема, доступу до правосуддя відповідно до статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини (ETS № 5).

...

17. Асамблея закликає:

...

17.5. міжнародне співтовариство продовжувати приділяти увагу ситуації, пов'язаній з дотриманням прав людини і гуманітарному положенню осіб, що проживають на територіях, непідконтрольних українській владі, й утриматися від висування вимог Україні, виконання яких укріпить незаконний статус-кво...»

V. ОБСЄ

53. 21 березня 2014 року ОБСЄ вирішила розгорнути діяльність Спеціальної моніторингової місії (далі за текстом – «СММ») в Україні. До її завдань віднесено підготовку звітної інформації про ситуацію з безпекою в зоні роботи, встановлення та інформування про факти у відповідь на конкретні інциденти й звітування про такі інциденти, а також моніторинг та дотримання поваги до прав людини і основоположних свобод.

54. У грудні 2015 року СММ опублікувала тематичний звіт на тему «Доступ до правосуддя і конфлікт в Україні». У звіті, у відповідному контексті, відзначається таке:

«5.4. Незаконне ув'язнення або позбавлення волі

Передислокація судів та прокуратури, а також відсутність розвиненої та узаконеної правової системи на контрольованих ДНР та ЛНР територіях, призвело до потенційно незаконного та довільного ув'язнення людей як на підконтрольних, так і на непідконтрольних Урядом територіях.

5.4.1. Підконтрольні Уряду території

На підконтрольних Уряду територіях через втрату матеріалів справи й труднощі, викликані передислокацією судових органів, деякі особи залишаються незаконно ув'язненими. До переліку людей, які є ув'язненими, віднесено тих, кого було затримано, але не визнано винними у скоєнні злочину, тих, хто був визнаний винним судом першої інстанції й очікує апеляційного розгляду (коли справи були втрачені), а також тих, хто був заарештований з моменту передислокації суду, але суд не встиг розглянути необхідні докази через відсутність доступу до непідконтрольних Урядом територій... 20 квітня 2015 року передислокована Прокуратура Луганської області також поінформувала СММ щодо чотирьох неповнолітніх, які були визнані винними в тяжких злочинах до початку конфлікту, але матеріали були втрачені під час

передислокації. На час інтерв'ю ці люди залишилися ув'язненими у зв'язку з тяжкістю їхніх злочинів. Старобільський районний суд (Луганська область) поінформував СММ про 60 осіб, які були визнані винними судом першої інстанції у зв'язку із скоєнням тяжких злочинів та перебували у в'язницях на підконтрольній Уряду території, очікуючи розгляду апеляційних заяв, але чії матеріали справи все ще залишаються на невідконтрольних Уряду територіях...»

55. У Звіті СММ про стан справ, станом на 5 квітня 2017, зазначається таке:

«СММ зафіксувала приблизно 20-відсотковий спад насильства у період з 27 березня по 2 квітня у порівнянні з попереднім тижнем і спокійнішу ситуацію через нові зобов'язання дотримуватися припинення вогню, починаючи з 1 квітня. В той же час ситуація з безпекою залишилася нестійкою й непередбачуваною.

З 27 березня по 2 квітня Місія спостерігала зниження рівня використання важких озброєнь майже на 90 відсотків. Але за даними попереднього тижня, з 20 по 24 березня, СММ зафіксувала другий найвищий рівень використання забороненої зброї після набуття чинності Додатку щодо Пакету заходів, зокрема, мало місце щонайменше 3930 вибухів».

У Звіті СММ про стан справ, станом на 14 червня 2017 року, зазначається таке:

«Після повторного зобов'язання про припинення вогню для відзначення «Міжнародного дня дітей» 1 червня, яке супроводжується одноденним затишшям, і в Донецькій, і в Луганській областях зафіксовано зростання насильства. Наприклад, 3-4 червня, СММ спостерігала артилерійський та мінометний обстріл з обох боків на ділянці поблизу селища Трудівське в Петровському районі Донецька й поблизу Красногорівки, а 5-6 червня застосування артилерійського вогню, у тому числі багаторазовий запуск ракет на ділянці Жолобок-Кримське Луганської області.

У період з 29 травня по 12 червня СММ підтвердила факт 21 постраждалого серед цивільного населення, одного з яких вбито. Таким чином, сукупна кількість постраждалих серед цивільного населення, яка підтверджується даними СММ у 2017 році, сягає 261, з яких 45 загиблих».

ЗАКОН

I. СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 2 ПРОТОКОЛУ № 7

56. Заявник поскаржився, що неспроможність влади прийняти правила і процедури, які дозволили б ефективно розглянути його апеляцію, призвела до порушення статті 6 Конвенції, у відповідній частині якої зазначається таке:

«У визначенні.. кримінального обвинувачення проти нього, кожен має право на справедливий.. розгляд його справи упродовж розумного строку..., [будь-яким].. судовим органом...»

Він також заявив, що зазначена неспроможність є порушенням статті 2 Протоколу № 7 Конвенції, де у відповідній частині говориться:

«1. Кожен засуджений судом за скоєний ним кримінальний злочин має право мати на розгляд його вирок або обвинувального рішення судом вищої інстанції. Здійснення цього права, включаючи підстави, за яких це можна реалізувати, врегульовується законом».

A. Прийнятність

1. Матеріали сторін

57. Уряд запропонував, щоб у вітчизняному законодавстві передбачалася процедура розгляду ситуації на зразок ситуації із заявником, яка була викладена в третій частині статті 1 Закону від 12 серпня 2014 року (див. пункт 45 вище). Відповідно до такої норми заявник може мати право повторно подати свою апеляційну заяву до Апеляційного суду разом з копіями будь-яких матеріалів справи, які є у нього в розпорядженні. Він може також надати наявні у нього матеріали до Апеляційного суду і звернутися з проханням відновити матеріали справи з урахування таких наявних матеріалів. На думку Уряду, враховуючи неспроможність звернення до суду за такою процедурою, заявник не зміг повною мірою скористатися національними засобами правового захисту.

58. Заявник стверджував, що третя частина статі 1 Закону від 12 серпня 2014 стосується внутрішньої організації роботи в судах. Це не поширюється на окремих сторін і не створює будь-яких окремих засобів правового захисту, які їм доступні. У міру розуміння Урядом суті спору обов'язок надати матеріали для відновлення його справи лягали на заявника, і таке зобов'язання лягло б надмірним та непропорційним тягарем на заявника, особливо з урахуванням того, що на той час, його було ув'язнено. Фактично заявник звернувся з прохання відновити матеріали його справи і таким чином зробив все, що вимагалось від нього національним законодавством.

2. Оцінка Суду

59. Суд наголошує на тому, що в сфері повного використання національних засобів правового захисту існує розподіл тягаря доказування. Обов'язок Уряду, який заявляє про неповне використання (засобів правового захисту), – довести в суді, що такі засоби були ефективними як в теорії, так і на практиці у потрібний час, тобто те, що вони були доступні, були такими, які здатні задовольнити скарги заявника і продемонструвати перспективи успішного процесу (див. *Ментеш та інші проти Туреччини (Menteş and Others v. Turkey)*, 28 листопада 1997 року, § 57 *Звітів про рішення та постанови (Reports of Judgments and Decisions) 1997-VIII*).

60. Суд зауважує, що в даному випадку Уряд не надав будь-яких судових рішень, демонструючи тим самим приклади використання засобів правового захисту, які він визначив (див. з відповідними змінами і доповненнями справу «Солдатенко проти України», № 2440/07, § 49, 23 жовтня 2008 і *М. проти України*, № 2452/04, § 85, 19 квітня 2012 року), хоча Суд визнає, що в даному випадку Закон від 12 серпня 2014 року було прийнято відносно недавно (див. справу «Кудревічус проти Литви (*Kudrevičius v Lithuania*)» [GC], № 37553/05, § 115, 15 жовтня 2015 року, справа «Хухтамекі проти Фінляндії

(*Huhtamäki v. Finland*)», № 54468/09, § 51, 6 березня 2012 року та прецедентні випадки з цього питання). Однак ще важливішим є те, що суд вказує, що незважаючи на те, що заявник неодноразово звертався до Апеляційного суду про з'ясування перебігу його справи, Апеляційний суд у своїх відповідях не звертав його уваги на доступність засобів правового захисту, які були врегульовані Урядом (див. пункти 19-21 вище). В усякому разі, третій частині статті 3 Закону від 12 серпня 2014 прямо вказує, що у ситуації подібній до ситуації заявника, тобто там, де не було передано матеріали справи на підконтрольну Уряду територію, справу можна розглянути на підставі матеріалів, представлених сторонами, «за умови, що такі матеріали є достатнім для прийняття судом рішення по суті справи». Однак, очевидно, що сторони, заявник і прокуратури не змогли надати достатніх матеріалів, що дозволило Лисичанському суду відмовити заявнику у розгляді його заяви для відновлення матеріалів справи (див. пункт 25 вище). Ніщо не вказує на те, що результат міг би бути іншим у разі звернення заявника до Апеляційного суду.

61. Таким чином Суд відхилив попередні заперечення Уряду щодо повного використання національних засобів правового захисту. Далі зазначається, що ця частина заяви не є відверто необґрунтованою за змістом пункту 3 статті 35 Конвенції і не є неприйнятною за інших підстав. А тому вона має бути визнана прийнятною.

А. Суть

1. Стаття 6 § 1 Конвенції

(а) Доводи сторін провадження

62. Заявник стверджував, що національне законодавство не надало жодного алгоритму щодо того, як мають діяти зацікавлені сторони та органи судової влади у ситуаціях, в яких було неможливо відновити загублені матеріали справи. Для заявника прийнятним порядком дій було б проведення нового розслідування та судовий розгляд або перегляд справи вищим судом, ґрунтуючись на наявних матеріалах. Однак національне законодавство цього не дозволило. Контекст, в якому склалася ця ситуація, міг би пояснити певну затримку у прийнятті рішення, але відсутність рішення впродовж довше ніж двох років «повністю знівельовав гарантії, передбачені» статтею 6 Конвенції.

63. Крім того, заявник стверджував, що органи влади не повністю використали навіть ті інструменти, що були у них в наявності згідно із вже чинним законодавством. Зокрема, Лисичанський суд, який розглядав питання відновлення справи, провів лише одне слухання, на якому була присутня лише сторона обвинувачення та відсутній заявник. Органи припинили розгляд справи після того, як було встановлено, що заявник не може самостійно надати матеріали справи та не розглянув інші методи збирання відповідних матеріалів, зокрема вимагання документів від третіх сторін, здійснення додаткового розслідування і проведення допитів заявника та

свідків. Запитів, зроблених до поліції та до Міжнародного Комітету Червоного Хреста (див. пункт 33 вище) було недостатньо. Зокрема, Уповноваженого не було залучено до вирішення проблеми, хоча вона була спроможна забезпечити безпеку під час повернення матеріалів справи з території Донецької області, непідконтрольної Уряду країни (див. пункт 49 вище).

64. Уряд стверджував, що обґрунтованість терміну провадження повинна була бути оцінена для кожної справи відповідно до її обставин. Він підкреслив, що затримка у розгляді апеляції заявника була пов'язана зі складною ситуацією у Луганській області та неможливістю отримання матеріалів його справи з міста Луганськ, який був під контролем терористичної організації, підтримуваної та контрольованої Російською Федерацією. Окрім того, законопроекти, що перебувають на розгляді українським парламентом (див. пункти 47 та 48 вище) були спрямовані на спрощення процесу відновлення матеріалів справ, що були залишені на території, яка була непідконтрольною Уряду. Відповідно, Уряд вживав усіх можливих заходів, щоб гарантувати права осіб, що опинилися у ситуації, схожій з тою, в якій опинився заявник.

65. Уряд стверджував, що звільнення від виконання відповідно до статті 15 Конвенції не стосувалось ситуації заявника, оскільки остання сталась до створення декларації, а сама декларація не мала зворотної сили. Заявник стверджував, що заходи, описані у декларації України про звільнення від виконання, відповідно до свого визначення, не мали відношення до його ситуації, а отже звільнення від виконання її не стосувалось.

(b) Оцінка Суду

66. Передусім Суд підкреслює, що обсяг розгляду справи є обмеженим тим фактом, що застосування спрямоване лише проти України (у порівнянні з, наприклад, справою *«Плашку та інші проти Молдови та Росії (Plaschi and Others v. Moldova and Russia)»* [ВП] № 48787/99, ЄСПЛ 2004-VII), а також тим, що заявник не стверджував, що його права були порушені через відсутність механізму міжнародного співробітництва між Україною та будь-якою іншою Високою Договірною Стороною.

67. Суд повторює, що в той час як стаття 6 Конвенції не змушує Країни-учасниці Договору створювати апеляційні суди або суди касаційної інстанції, Країна, що такі суди створює, повинна забезпечити, щоб особи, які несуть відповідальність перед законом, користувались у цих судах головними гарантіями, передбаченими статтею 6 (див. справу *«Делкурт проти Бельгії (Delcourt v. Belgium)»*, рішення від 17 січня 1970 року, пункт 25, серія А № 11).

68. Стаття 6 Конвенції гарантує право на доступ до суду, зокрема апеляційного суду, в якому це право визнається національним законодавством, а також право на справедливий розгляд у суді у розумний термін. Суд вважає, що у даному випадку питання щодо того, чи ці два права були дотримані, тісно пов'язані і мають

розглядатись комплексно (див. з відповідними змінами справу «*Kristiansen та Tuvik As проти Норвегії (Kristiansen and Tuvik As v. Norway)*», № 25498/08, пункт 51, рішення від 2 травня 2013 року).

69. Право на доступ до суду не є абсолютним та може мати певні обмеження; вони дозволені відповідно до того, як це припускається, оскільки право на доступ за своєю суттю передбачає регулювання Державою – регулювання, що може змінюватись в залежності від часу та місця відповідно до потреб та ресурсів суспільства й окремих осіб (див. Справу «*Ashingdane проти Великої Британії (Ashingdane v. the United Kingdom)*», рішення від 28 травня 1985 року, пункт 57, серія А, № 93). Аналогічно, з огляду на різновиди провадження, не існує абсолютних критеріїв для визначення точки, в якій тривалість провадження стає надмірною (див. справу «*Havelka проти Чеської Республіки (Havelka v. the Czech Republic)*» (відх.), № 42666/10 та 61523/10, рішення від 20 вересня 2011 року). Обґрунтованість тривалості провадження має оцінюватись з огляду на конкретні обставини справи та з урахуванням застосування критеріїв, сформульованих у практиці Суду, зокрема складності справи, поведінки заявника та поведінки компетентних органів (див. справу «*Pélissier та Sassi проти Франції (Pélissier and Sassi v. France)*» [ВП], № 25444/94, пункт 67, ЄСПЛ 1999-II). Однак деякі справи можуть викликати необхідність глобальної оцінки у цьому відношенні без окремого розгляду кожного з цих критеріїв (див., наприклад, справу «*Maçzyński проти Польщі (Maçzyński v. Poland)*», № 43779/98, пункт 33, рішення від 15 січня 2002 року). Врешті, Суд повторює, що він знає про складнощі, які часом ведуть до затримки розгляду справ національними судами та які спричинені різними факторами (див. справу «*Vernillo проти Франції (Vernillo v. France)*», рішення від 20 лютого 1991 року, пункт 38, серія А № 198).

70. Звертаючись до обставин цієї справи, Суд зауважує, що незаперечним є те, що заявник був спроможний подати апеляцію проти свого засудження, і ця апеляція була прийнята до розгляду по суті. Також незаперечним є те, що головною причиною того, чому справа заявника до цього часу не була розглянута апеляційним судом є те, що матеріали його справи не доступні через воєнні дії на території, яку Уряд не контролює.

71. Відтак немає сумнівів, що органи влади Країни-відповідача навмисно «заборонили» чи «обмежили» здійснення права заявника на доступ до Апеляційного суду (на відміну від, наприклад, справи «*Omar проти Франції (Omar v. France)*», рішення від 29 липня 1998 року, пункти 34-44, *Zviti* 1998-V). Перед Судом радше стоїть питання, чи Країна-відповідач вжила всіх заходів, що їй доступні для організації роботи своєї судової системи у такий спосіб, який би надавав права, гарантовані статтею 6, що застосовується на практиці у цій конкретній ситуації (див., наприклад, з відповідними змінами справу «*Unión Alimentaria Sanders S.A. проти Іспанії (Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Spain)*», рішення від 7 липня 1989 року, пункт 38, серія А № 157, та справу «*Davran проти Туреччини (Davran v. Turkey)*», № 18342/03, пункт 45, рішення від 3 листопада 2009 року) з огляду на загальноприйнятий принцип, що Конвенція спрямована на гарантування прав, що є реальними та чинними, а не теоретичними та вдаваними (див. справу «*Artico проти Італії (Artico v. Italy)*», рішення

від 13 травня 1980 року, пункт 33, серія А, № 37, та справу «Ібрахім та інші проти Великої Британії (*Ibrahim and Others v. the United Kingdom*) [ВП], № 50541/08, 50571/08, 50573/08 та 40351/09, § 272, ЄСПЛ, 2016 рік). Під час розгляду цього питання Суд розуміє контекст, в якому була відкрита справа, та зазначає, що неприродним буде розглядати фактичні обставини справи без розгляду загального контексту (див. з відповідними змінами справу «Кхаліфа та інші проти Італії (*Khlaifia and Others v. Italy*)» [ВП], № 16483/12, пункт 185, ЄСПЛ, 2016 рік (витяги)).

72. Застосовуючи цей підхід, Суд продовжуватиме визначати, чи є будь-які практичні методи, що є відкритими для органів Країни-відповідача, щоб можна було відновити розгляд апеляції заявника в обставинах, що склалися.

73. Заявник запропонував три таких головних можливих методи (див. пункти 62 та 63 вище):

(i) вимагати допомоги з боку Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в отриманні матеріалів справи з території, що не є підконтрольною Уряду;

(ii) провести нове розслідування та судовий розгляд;

(iii) переглянути рішення суду, спираючись на наявні матеріали.

74. Стосовно першого варіанту, Суд зазначає, що ефективність такого механізму залежатиме від ділової репутації та співпраці сил, що контролюють територію, яка не є підконтрольною Уряду, а не виключно від зусиль Уряду Країни-відповідача. У цьому випадку заявник фактично звернувся до Уповноваженого по допомогу, але вона не змогла надати жодної допомоги (див. пункт 20 вище), ймовірно через те, що, на відміну від Донецької області (див. пункт 49 вище), вона не змогла створити механізми вирішення таких проблем, що виникають на територіях Луганської області, непідконтрольних Уряду, де залишились матеріали справи заявника. Заявник не стверджував, що відсутність механізму для Луганської області була пов'язана з недосконалістю з боку українських органів влади, радше ніж з боку будь-якої іншої сторони. Також необхідно враховувати той факт, що воєнні дії в регіоні продовжувались впродовж розглянутого періоду, і до цього часу стабільного та тривалого припинення вогню жодного разу не було досягнуто (див. пункти 52 та 55 вище).

75. Стосовно другого варіанту, тобто можливості проведення нового розслідування та судового розгляду, Суд не бачить причин сумніватись у висновках національного суду, досягнутих під час провадження з відновлення матеріалів справи, які говорять про те, що у них не було жодних відповідних матеріалів, що стосуються справи, з урахуванням того, що правопорушення, згідно з якими заявник був засуджений, та судовий розгляд його справи відбувались на території Луганської області, що наразі не є підконтрольними Уряду (див. пункт 11 вище). Суд зазначає аргумент заявника (див. пункт 63 вище) щодо того, що він не був присутнім під час слухання, на якому розглядалось питання відновлення, але Суду не була надана жодна інформація про те, що відсутність заявника була пов'язана із органами влади, що заважали заявнику подавати письмові звернення до суду, або що його

відсутність під час слухання вплинула або могла вплинути на його результати.

76. Відтак, незважаючи на те, що нове розслідування та судовий розгляд можуть бути можливими в деяких випадках, не було виявлено, що вони будуть ефективними на практиці у справі заявника. У цьому контексті Суд повторює, що його завданням є не перегляд відповідного законодавства та практики *в цілому*, а визначення того, чи спосіб, у який вони вплинули на заявника, спричинили порушення Конвенції (див., наприклад, справу *«Н.С. проти Італії (N.C. v. Italy)»*, № 24952/94, пункт 56, ЄСПЛ, 2002-Х).

77. Стосовно третього варіанту, тобто перегляду обвинувачення та вироку, спираючись на наявні матеріали, Суд зауважує, що заявник не зазначив обсяг такого перегляду, який би він вважав можливим та належним за обставин, що склалися. Може здатись, що він хотів, щоб справа була розглянута в апеляційному порядку відповідно до критерію для перегляду, який надає чинне законодавство. Це б тягнуло за собою розгляд питань, пов'язаних із законодавством та фактичними обставинами, зокрема оцінку свідчень (див. пункт 36 вище). Однак такий розгляд потребував би доступу до зібраних свідчень у національних матеріалах справи та не тільки. Як зазначено вище (див. пункт 75 вище), національний суд дійшов висновку, що жодних таких свідчень не було на той момент в наявності в органів влади. Однак не можна виключати того факту, що вони можуть отримати такі свідчення у майбутньому. Розгляд питань у справі в цілому до наявності таких свідчень може таким чином наносити шкоду можливості більш змістовного перегляду у майбутньому.

78. Суд повторює у цьому контексті, що питання знаходження заявника під арештом є важливим фактором для визначення обґрунтованості тривалості провадження у кримінальних справах (див. справу *«Абдулла проти Нідерландів (Abdoella v. the Netherlands)»*, рішення від 25 листопада 1992 року, пункт 24, серія А, № 248-А). Відповідно, оцінюючи дії українських органів влади стосовно апеляції заявника, Суд надає значення рішенню національних судів щодо прийняття широкого тлумачення Закону від 26 листопада 2015 року, його застосування по відношенню до заявника та, відповідно, його звільнення (див. пункти 29-32 вище).

79. Суд дійшов висновку, що з огляду на вказані вище міркування, зокрема на факт, що органи влади як слід розглянули можливість відновлення матеріалів справи заявника, національні органи влади зробили все, що входить до їхньої компетенції за обставин, що склалися, для вирішення ситуації заявника. Заявник не був спроможний вказати будь-які інші конкретні заходи, які б Уряд Країни-відповідача був спроможний вжити на той момент (див. з відповідними змінами справу *«Аземі проти Сербії (Azemi v. Serbia)»* (відх.), № 11209/09, пункт 47, рішення від 5 листопада 2013 року).

80. Суд також підтримує ініціативи, здійснені органами влади як намагання зібрати свідчення на територіях, що перебувають під їхнім контролем, прохання про допомогу у Міжнародного комітету Червоного Хреста зі сприяння у відновленні матеріалів справ, що

знаходяться на території, яка їм непідконтрольна, та законопроект, спрямований на спрощення розгляду апеляцій в ситуаціях, в яких частина матеріалів справи залишається недоступною (див. пункти 33, 47 та 48 вище).

81. З огляду на викладене вище та враховуючи перешкоди для досягнення цілей, з якими органам української влади довелося стикнутись, Суд не визнає факт порушення статті 6 Конвенції за обставин, що склалися у цій справі.

82. Суд зазначає, що сторони не вимагали від Суду застосовувати статтю 15 Конвенції у справі заявника (див. пункт 65 вище). Відповідно та з огляду на рішення Суду згідно зі статтею 6 Конвенції, необов'язково оцінювати, чи ситуація, щодо якої була подана скарга, охоплювала законне звільнення від виконання, здійснене Україною відповідно до статті 15 Конвенції (див. з відповідними змінами справу «Ірландія проти Великої Британії (*Ireland v. the United Kingdom*)», рішення від 18 січня 1978 року, пункт 191, серія А, № 25 та справи «А. та інші проти Великої Британії (*A. and Others v. the United Kingdom*)» [ВП], № 3455/05, пункт 161, ЄСПЛ, 2009 рік).

2. Стаття 2 протоколу № 7

83. Суд доходить висновку, що враховуючи те, що скарга заявника відповідно до статті 2 протоколу № 7 стосується тих самих фактів та порушує ті самі питання, що й розглянуті у статті 6 Конвенції, немає необхідності в її окремому розгляді (див. наприклад, з відповідними змінами, справу «Недзела проти Франції (*Nedzela v. France*)», № 73695/01, пункти 59-61, рішення від 27 липня 2006 року).

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

84. Заявник скаржився на те, що у період з 31 квітня 2013 року до 18 березня 2016 року він утримувався під вартою з порушенням пункту 1 статті 5 Конвенції. Він також скаржився відповідно до пункту 5 статті 5 на те, що він не мав жодного забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у цьому відношенні.

У відповідних положеннях статті 6 Конвенції йдеться про таке:

«1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

(а) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;

...

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування».

85. Заявник скаржився на те, що, якщо за звичайних обставин його утримання під вартою вважалось би законним ув'язненням після засудження за визначенням пункту 1 (а) статті 5 Конвенції, окремі обставини справи свідчили про те, що пункт 1 (а) статті 5 було порушено. Він стверджував, що, відповідно до національного законодавства, відповідний період ув'язнення вважався досудовим утриманням під вартою.

Однак, оскільки матеріали його справи були заблоковані на території, неконтрольованій Урядом, національні суди відмовили у його клопотанні про звільнення без надання детального обґрунтування, не встановили нормативний термін його досудового утримання під вартою та не здійснили ефективний судовий контроль над його позбавленням волі.

86. Визнаючи те, що позбавлення волі заявника вважалось ув'язненням після засудження в межах визначення пункту 1 (а) статті 5 Конвенції, Уряд оскаржив аргументи заявника.

87. Суд, так само як і сторони, визнає, що відповідний період ув'язнення заявника підпадає під дію пункту 1 (а) статті 5 (див. справу «Ярошовець та інші проти України (*Yaroshovets and Others v. Ukraine*)», № 74820/10, 71/11, 76/11, 83/11 та 332/11, пункти 134-35, рішення від 3 грудня 2015 року). Оскільки заявник був ув'язнений після засудження його компетентним судом (див. пункт 7 вище), цілком зрозуміло, що його ув'язнення було законним в контексті національного законодавства, а його термін не перевищував строк, передбачений у його вирокі (у порівнянні з аналогічним пунктом 150). Немає жодної іншої ознаки, що його ув'язнення не відповідало цілям позбавлення волі, передбаченим пунктом 1 (а) статті 5 (див. з відповідними змінами справу «*V. v. the United Kingdom (B. проти Великої Британії)*» [ВП], № 24888/94, пункт 104, ЄСПЛ 1999-IX).

88. Відповідно та в контексті своїх висновків відповідно до статті 6 Конвенції, Суд вважає, що заявник не зміг довести справедливість та ґрунтовність позову, що полягав у тому, що його ув'язнення не відповідало положенням пункту 1 статті 5 Конвенції.

89. Суд зауважує, що можна було б застосовувати різні міркування, якби заявник був спроможний продемонструвати, що через затримку з боку національних судів під час розгляду його апеляції він провів або вірогідно провів би більше часу під арештом, ніж за звичайних обставин. Це б відповідало дійсності, якби, наприклад, його ув'язнення перевищувало термін його позбавлення волі, до якого він був засуджений (порівняйте це зі справою «Ярошовець (*Yaroshovets*)», згаданою вище, з пунктами 149 та 150), або нездійснення розгляду його апеляції позбавило б його можливості скористатись умовно-достроковим звільненням. Однак жодні такі міркування не мають відношення до цієї справи.

90. З усього сказаного вище можна зробити висновок, що скарга заявника відповідно до пункту 1 статті 5 є очевидно необґрунтованою і повинна бути відхилена відповідно до пунктів 3 (а) та 4 статті 35 Конвенції. Відповідно, його скарга згідно з пунктом 5 статті 5 є так само необґрунтованою (див. наприклад, справу «*Лавнічак проти Польщі (Ławniczak v. Poland)*», № 22857/07, пункт 76, рішення від 23 жовтня 2012 року).

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги заявника відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 2 протоколу № 7 прийнятними, а решту скарги неприйнятною;
2. *Постановляє*, що не було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Вирішує*, що немає необхідності в окремому розгляді скарги заявника відповідно до статті 2 протоколу № 7.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 25 липня 2017 року відповідно до пунктів 2 та 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Андреа Тамієтті   Вінсент А. Де Гаєтано   Заступник Секретаря
Секції   Голова

© Проект Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб в Україні», 2017. Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Проекту Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб» (<http://www.coe.int/uk/web/kyiv/idps>). Він не є зобов'язальним для Суду; також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Його можна копіювати в некомерційних цілях за умови зазначення повної назви справи разом із вищенаведеним посиланням на Проект Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб». З питань використання будь-якої частини цього перекладу в комерційних цілях слід звертатися за адресою: Internally.Displaced.Persons@coe.int.

© Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine», 2017. The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine» (<http://www.coe.int/uk/web/kyiv/idps>). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with reference to the Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine». If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact: Internally.Displaced.Persons@coe.int